

مقدمه در

دین و رسانه

دکتر کمال اکبری

سرشناسه: اکبری، کمال، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدیدآور: تأملاتی در دین و رسانه / کمال اکبری.
 مشخصات نشر: کرج: ارمغان حیات، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۰۰ص.
 فروست: کتاب‌های رسانه دینی؛ ۱.
 موضوع: رسانه‌های گروهی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 موضوع: رسانه‌های گروهی و دین
 موضوع: اسلام در رسانه‌های گروهی
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۰۲-۱-۲ ریا ۱۲۰۰۰
 رده: ۲۹۷/۴۸۳
 رده بندی: ۱۳۹۳ ت ۷ الف / ۲۳۰ / BP۱۴۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 شماره ثبت: ۳۴۸۲۷۲۷

تأملاتے در دین و رسانه

نویسنده: دکتر کمال اکبری

ناشر: ارمغان حیات

تهیه کننده: موسسه فرهنگی نری رسانه دین گستر ماندگار

استار: مهدی توکل نژاد

صف آرا: فاطمه جهانگیر

تیراژ: اول ۱۳۹۳

بهاء: ۱۲۰۰۰ ریال

شماره: ۲۰۰۰

نشانی: کرج، بعد از محمدشهر، حوزه علمیه امام جواد(ع)، انتشارات ارمغان حیات

قم: چهار راه بیمارستان فاطمی (شهدا) تلفن ۱۲-۱۱-۳۷۸۳۷۰-۰۲۵

Aarmaghanhayat@yahoo.com

شابک: 978-600-93902-1-2

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۱۱
فقه ارتباطات، رسانه، عرف و محدوده	۱۳
۱. تعریف فقه ارتباطات	۱۴
۲. فقه و فقیه در اصطلاح	۱۶
۳. ارتباطات	۱۷
۴. فقه ارتباطات و رسانه	۱۹
۵. برخی مسائل فقه ارتباطات و رسانه	۲۱
۵ - ۱. ارتباطات در حوزه اعتقادی	۲۱
۵ - ۲. آزادی بیان	۲۳
۵ - ۳. کتمان حقیقت	۲۴
۵ - ۴. ممنوعیت کتب ضاله	۲۵
۵ - ۵. ترک سب و قذف	۲۶
۵ - ۶. تجسس	۲۷
۵ - ۷. اشاعه فحشا	۲۸
تبلیغ دینی در رسانه‌های جدید	۳۱

۳۲	۱. تبلیغ
۳۳	۲. ابلاغ و تبلیغ در اصطلاح
۳۶	۳. تبلیغ در رسانه‌های سنتی و جدید
۳۷	۴. اصول تبلیغ دینی
۳۸	۵. شیوه‌های تبلیغ در قرآن
۳۸	۵-۱. یادآوری نعمت ها
۳۹	۵-۲. بیان سرنوشت پیشینیان
۴۰	۳. تمثیل و تمثیل
۴۱	۵-۴. استفاده از برهان، جدل و مناظره
۴۲	۵-۵. استفاده از هنر
۴۲	۶. ضرورت تازگی
۴۴	نتیجه‌گیری
۴۵	مبانی جنگ نرم در قرآن
۴۵	مقدمه
۴۷	مفهوم‌شناسی
۴۹	۱. جهاد کبیر، جهادی از طریق قرآن
۵۲	۲. جهاد کبیر در مقابله با جنگ نرم
۵۵	۳. بینش عمیق، ابزاری مهم در جنگ نرم
۵۷	۴. نقش رسانه در جهاد فرهنگی و جنگ نرم
۶۰	۵. ویژگی‌های قرآن به عنوان برترین رسانه
۶۰	۱. استفاده از ادبیات و فضای تبلیغی مورد پسند مخاطب
۶۱	۲. احترام به فرهنگ عمومی
۶۲	۳. ملایمت در برخورد، مهربانی در رفتار
۶۲	۴. گرفتن اقرار از مخاطب با سؤال از او

نتیجه‌گیری.....	۶۹
رسانه‌ها غفلت را با آگاهی بخش.....	۷۱
مقدمه.....	۷۱
۱. غفلت و نشانه‌های آن.....	۷۲
۱ - ۱. ظاهرینی.....	۷۳
۱ - ۲. کارهای بیهوده و لهور.....	۷۴
۱ - ۳. هواپرستی.....	۷۵
۱ - ۴. همنشینی با فاسدان و مفسدان.....	۷۶
۱ - ۵. بی‌نگرانی از حوادث دنیا.....	۷۶
۲. اسباب غفلت.....	۷۷
۲ - ۱. مال دنیا.....	۷۷
۲ - ۲. جاهل و نادانی.....	۷۷
۲ - ۳. تکبر و غرور.....	۷۸
۲ - ۴. آرزوهای دراز.....	۷۸
۲ - ۵. فراموش کردن خدا.....	۷۹
۲ - ۶. فراموش کردن روز حساب.....	۷۹
۲ - ۷. همنشینی با دوستان ناباب.....	۷۹
۸. غفلت از آیات الهی.....	۸۰
۲ - ۹. تغییر اولویت‌ها.....	۸۰
۳. موارد غفلت:.....	۸۱
۳ - ۱. غفلت از خداوند.....	۸۰
۳ - ۲. غفلت از مرگ.....	۸۱
۳ - ۳. غفلت از وقوع قیامت.....	۸۱

- ۳- ۴. غفلت از نعمت‌های الهی مثل قرآن و اهل بیت ۸۱
- ۳- ۵. غفلت از خود و خود فراموشی ۸۲
- ۳- ۶. غفلت از سرمایه مادی ۸۲
۴. نتایج غفلت ۸۳
- ۴- ۱. زندگی سخت و مشقت بار ۸۳
۲. سنگدلی ۸۳
- ۴- ۳. همنشین شدن با شیطان ۸۴
۴. دوری از خدا ۸۴
- ۲- ۱. گریه قلب و جان ۸۴
- ۶- ۱. بود و نبود فساد اعمال ۸۵
- ۴- ۷. غفلت و حماقت انسان ۸۵
- ۴- ۸. عذاب جهنم و آخرت ۸۵
۵. انسان رسانه‌ای غافل یا آگاه ۸۵
- فرم و قالب برای انتقال مفاهیم دینی در برنامه‌های تلویزیونی ۸۹
۱. مسئله‌های رسانه‌های جدید ۹۰
۲. رسانه در گذشته ۹۱
۳. مفاهیم دینی ۹۳
۴. تلویزیون ابزار یا ذات؟ ۹۳
۵. رسانه تلویزیون و سکولاریسم ۹۴
۶. تلویزیون منبری یا منبر تلویزیون ۹۵
۷. تأثیر و تأثر قالب و محتوا ۹۷
۸. فرم و محتوا از دیدگاه اندیشمندان ۱۰۰
۹. قالب و محتوای دینی ۱۰۲

۹. قالب‌های برنامه‌های موجود در صداوسیما ۱۰۳
- کدام قالب برای چه محتوایی؟ ۱۰۶
- نتیجه اینکه ۱۰۹
- اهمیت نگاه دینی در برنامه‌های نمایشی ۱۱۱
- دیپلماسی رسانه‌ای در دولت اسلامی و کاربرد جنگ نرم در رسانه ۱۱۵
- فناوری نوین و دیپلماسی ۱۱۷
- ۱ - ۱. دیپلماسی ۱۱۸
۱. دیپلماسی عمومی ۱۲۰
- ۳ - ۳. دیپلماسی رسانه‌ای ۱۲۱
- ۱ - ۱. تولید نرم ۱۲۲
- ۱ - ۵. جنگ نرم ۱۲۳
- ۱ - ۶. متقاعد سازی ۱۲۵
۲. نسبت رسانه و سیاست ۱۲۶
۳. نسبت رسانه و دیپلماسی ۱۲۷
۴. ابعاد دیپلماسی رسانه‌ای ۱۳۲
۵. ابزارهای دیپلماسی رسانه‌ای ۱۳۲
۶. کارکردهای دیپلماسی رسانه‌ای ۱۳۳
- ۶ - ۱. همگن سازی و هم راستا سازی افکار عمومی ۱۳۴
- ۶ - ۲. کارکرد آموزشی با رویکرد اقتناع ۱۳۱
- ۶ - ۳. کارکرد راهنمایی و رهبری ۱۳۱
- ۶ - ۴. کارکرد بحران‌زدایی ۱۳۵
- ۶ - ۵. کارکرد آگاه‌سازی ۱۳۵
- ۶ - ۶. احیا کنندگی ۱۳۶

۶-۷	بازنمایی و وانمایی	۱۳۶
۶۳۷	سطوح دیپلماسی رسانه	
۶۲۰	اصول استراتژیک دیپلماسی رسانه‌ای	
۱۴۱	ابزارهای جنگ نرم	
۱۴۴	نسبت میان دیپلماسی رسانه‌ای و جنگ نرم	
۱۴۹	مشروعیت و مشارکت سیاسی و نقش رسانه	
۱۵۱	۱. مبانی مشروعیت	
۱۵۱	مشروعیت هنجاری و مشروعیت غیرهنجاری	
۱۵۴	۳. مشروعیت و مقبولیت	
۱۵۸	۴. مشارکت سیاسی	
۱۵۹	۵. مشارکت سیاسی در اسلام	
۱۶۱	۶. انواع و سطوح مشارکت سیاسی	
۱۶۲	۷. مکانیزم‌های مشارکت سیاسی	
۱۶۳	۷-۱. احزاب	
۱۶۴	۷-۲. انتخابات	
۱۶۴	۷-۳. گروههای نفوذ	
۱۶۵	۷-۴. رسانه‌ها	
۱۶۶	۸. رابطه مشروعیت و مشارکت سیاسی	
۱۶۷	۹. سطوح مشروعیت سیاسی	
۱۶۸	سطح اول: نظام اجتماعی و جامعه ملی	
۱۶۹	سطح دوم: ساختار سیاسی	
۱۶۹	سطح سوم: حاکمان	
۱۶۹	سطح چهارم: قوانین	
۱۷۱	سطح پنجم: خط مشی‌ها	

۱۰. شاخصه‌های مشروعیت ۱۷۲
- ۱۰ - ۱. چگونگی تداوم ارزش‌های مشترک سیاسی و اجتماعی ۱۷۲
- ۱۰ - ۲. میزان رعایت قانون ۱۷۳
- ۱۰ - ۳. اعتقاد به نبود فساد در دستگاه‌های نظام ۱۷۴
- ۱۰ - ۴. اعتماد به مسئولان حکومتی ۱۷۴
- ۱۰ - ۵. اطاعت از قدرت ۱۷۶
- ۱۰ - ۶. توانایی نظام به پاسخگویی ۱۷۷
- ۱۰ - ۷. حمایت‌های عمومی در مقابل رفتارهای اعتراضی ۱۷۷
- ۱۰ - ۸. کارآیی ۱۷۸
- ۱۰ - ۹. میزان نبود خشونت در جامعه ۱۷۸
- ۱۰ - ۱۰. همگرایی با نظام ۱۷۹
- ۱۰ - ۱۱. شاخص مشارکت سیاسی ۱۷۹
- ۱۰ - ۱۲. بحران مشروعیت و مشروعیت ۱۸۱
- نتیجه‌گیری ۱۸۳
- شبکه‌های ماهواره‌ای و تبلیغ علیه مبانی دینی ۱۸۵
- کتاب‌نامه ۱۹۱

پیش‌گفتار

گسترش استفاده مردم از رسانه‌ها و به‌گونه‌ای وابسته شدن زندگی امروزی به رسانه‌ها، نیازمند دید، موجب شده است تا فکر، اندیشه و طرز رفتار و زندگی افراد، تحت تأثیر رسانه‌ها شکل گیرد و به مهم‌ترین مولفه در زندگی فردی و اجتماعی آنها تبدیل شود. دغدغه دین‌داران و متولیان امور دینی، حوزه‌های علمیه و نهادهای اسلامی در این دوره زمانی نسبت به این موضوع، امری واضح و مبرهن است. اما نحوه اقدامات، حجم کارهای انجام شده و قدم‌های برداشته شده برای هدایت رسانه‌ها به سوی ساخت زندگی دینی و ارائه سبک زندگی اسلامی، کمر و کمر بستگی است. به وجود آمدن مراکز فرهنگی، آموزشی و پژوهشی در حوزه رسانه‌ها، گام موثری در این خصوص است؛ اما حجم نیازها و ضرورت اقدام عاجل در این خصوص، نیازمند صرف هزینه‌های بیشتر و توجه بالاتری است تا هم در صورتی که ما و هم در وزارت ارشاد و هم در حوزه‌های علمیه و مراکز ذی‌صلاح دیگر به این امر اقدام کنند.

مجموعه حاضر حاصل مباحثه‌ای است که در چهار سال گفتگو با دانشجویان و طلاب محترم در دانشکده صداوسیما قم و مراکز مرتبط ارائه

شده است و اکنون به دلیل عدم انتشار یا انتشار ناقص و گزیده، به صورت مجموعه و با ویرایش جدید تقدیم می‌گردد. البته همچنان این مطالب، حداکثر توان بیان موضوع و طرح سوال را داشته است. امید است فضایی محترم با نقد و ارزیابی و ارائه نظرات ارزشمند خود، بر غنای مطالب بیفزایند و زمینه تولید مباحث دقیق در این حوزه را به وجود آورند. جا دارد از همه فضلا و اساتید محترم و همکاران گرامی در دانشکده صداوسیما قم تشکر و قدردانی کنم و بر محنت ویرایش، صفحه‌آرایی و نشر را برعهده گرفتند سپاس‌گذارم.

کمال اکبری - بهار ۱۳۹۳